

Datum
2025-04-27Diarienummer
KS-2026-000232
COM 2026/956

Skellefteå kommuns yttrande över Europeiska kommissionens förslag till förordning om industriell acceleration och omställning (Industrial Acceleration Act, IAA)

Skellefteå kommun har fått Industrial Acceleration Act på remiss, och avger härmed följande yttrande:

Inledning

Skellefteå kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Europeiska kommissionens förslag till förordning om industriell acceleration och omställning (Industrial Acceleration Act, IAA). Kommunen verkar i en region där betydande industriella investeringar inom bland annat mineralutvinning, batteriproduktion, elektrifiering och energiintensiv industri redan har genomförts eller är under utveckling. Förslaget är därmed av stor relevans för kommunens långsiktiga samhälls- och näringslivsutveckling.

Skellefteå har särskilt goda förutsättningar och är redo för en accelererad grön omställning. Med ökat fokus på strategiska områden, förenklingar samt stimulanser för europeiskt producerade hållbara varor kan Skellefteås förutsättningar och industrier bidra till en snabbare omställning i Europa.

Europa befinner sig i ett läge med stor global konkurrens inom strategiska teknikområden. Industrial Acceleration Act kan bidra till att långsiktigt stärka Europas resiliens samtidigt som investeringar bidrar till ökad jobbtillväxt och samhällsutveckling. Om Europa inte klarar av att utveckla konkurrenskraftiga värdekedjor som är avgörande för omställningen så riskerar även redan starka branscher att bli mer sårbara. Ett sådant exempel är den långsiktiga konkurrenskraften för Europas fordonsindustri som kommer att utmanas om inte batterier, som en viktig och kostnadsdrivande del av värdekedjan, utvecklas inom Europa.

Skellefteå kommun delar i huvudsak kommissionens ambition att stärka Europas industriella konkurrenskraft, minska strategiska beroenden och samtidigt påskynda den gröna omställningen. Det finns dock oro att vissa av förslagen kommer att bidra till ökad administration, till exempel ytterligare granskningar av utländska investeringar och krav på offentliga upphandlingar. Nedan redovisas Skellefteås kommunens synpunkter utifrån de olika avsnitten.

Synpunkter uppdelade per kapitel

Industriella accelerationsområden

Skellefteå kommun ser positivt på förslaget att införa industriella accelerationsområden som ett verktyg för att samla utvecklingen av industriell verksamhet, infrastruktur, kompetens och tillståndsprocesser. För kommuner med pågående strukturell industriell omställning kan detta bidra till ökad samordning och kortare ledtider för investeringar.

Samtidigt vill kommunen understryka vikten av flexibilitet i genomförandet. För Sveriges del bör regeringen utse flera accelerationsområden, för att spegla landets geografiskt spridda industristruktur och de parallella stora investeringar som sker i norra Sverige. Ett alltför begränsat antal områden riskerar annars att skapa obalanser och trängsel i systemet.

Tillståndsprocesser och kommunalt planeringsansvar

Skellefteå kommun välkomnar ambitionen att förenkla, digitalisera och tidsätta tillståndsprocesser för industriella projekt. Risk för långdragna och fragmenterade processer upplevs i dag som en konkurrensnackdel för investeringar i Europa, inte minst i jämförelse med andra globala regioner. Samtidigt bör reformer på EU-nivå fullt ut respektera nationella och kommunala förvaltningsmodeller samt det kommunala planmonopolet. Kommunens roll i fysisk planering och markanvändning är central för att säkerställa långsiktigt hållbar utveckling och lokal legitimitet.

Skellefteå kommun anser därför att IAA bör genomföras på ett sätt som:

- stärker samordning och förutsägbarhet utan att inskränka kommunalt självstyre
- inte skapar parallella beslutsstrukturer vid sidan av befintliga system,
- samt bidrar till generella effektiviseringar även utanför formellt utpekade accelerationsområden

Efterfrågestimulerande åtgärder och krav på lågkoldioxidprodukter (lead markets)

Kommunen ser positivt på förslaget inriktning att skapa ledande marknader (lead markets) för lågkoldioxidprodukter och därmed öka efterfrågan på europeisk industriell produktion genom offentlig upphandling.

För regioner med tillgång till fossilfri el och framväxande värdekedjor kan detta stärka affärsförutsättningarna för lokala företag och leverantörer. Skellefteå har under lång tid arbetat för en anpassning för en hållbar vardag för våra invånare och företag, från minskad påverkan i anläggningsarbeten, hållbart bostadsbyggande och andra offentliga byggnader samt inom elektrifierad mobilitet. Att ställa krav på att fler offentliga aktörer ska upphandla hållbara lösningar med lågt koldioxidavtryck kan stärka investerings- och innovationskraften för att accelerera omställningen med fler hållbart framställda produkter och material.

Samtidigt är det viktigt att införandet av sådana krav sker med realistiska tidplaner och i takt med faktisk industrikapacitet. Om efterfrågekrav införs

snabbare än utbudet kan bygg- och investeringsprojekt fördröjas eller bli kostnadsdrivande om det inte finns en konkurrens hos potentiella anbudsgivare, vilket i sin tur riskerar att bromsa den omställning som förslaget syftar till att påskynda.

Ur ett kommunalt perspektiv är det särskilt viktigt att statliga och kommunala upphandlande myndigheter ges tydlig vägledning och praktiskt genomförbara regler, för att undvika ökade administrativa bördor och rättsosäkerhet.

Villkor för utländska direktinvesteringar

Skellefteå kommun delar ambitionen om att säkerställa att större utländska investeringar bidrar till långsiktigt värdeskapande, kompetensuppbyggnad och robusta värdekedjor inom EU. I regioner där stora industrisatsningar pågår finns ett stort behov av internationellt kapital, teknik och partnerskap. Europa bör fortsatt vara öppet för utländska direktinvesteringar. Ett centralt granskningsförfarande av den industriella etableringens värdeskapande riskerar att investeringar fördröjs eller uteblir om regelverket upplevs som oförutsägbart eller oproportionerligt, samt att det finns en risk att olika medlemsländer gör olika tolkningar, vilket snarare splittrar än stärker Europas konkurrenskraft.

Förslaget inom Industrial Accelerator Act skiljer sig från den säkerhetsbaserade granskning Inspektionen för strategiska produkter utför i Sverige, men det finns en risk för parallella prövningar av samma investeringar. För att inte försämra investeringsklimatet är det därför angeläget att dessa system samordnas tydligt i genomförandet och att dubbelprövning undviks.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis bedömer Skellefteå kommun att Industrial Accelerator Act har potential att kraftigt stärka förutsättningarna för industriell utveckling och grön omställning i Europa. För kommuner i norra Sverige kan förslaget bidra till ökad samordning, stärkt konkurrenskraft och bättre möjligheter att realisera redan planerade investeringar. Här är det också av vikt att kännedomen om respektive regions styrkor ökar, för att därmed kunna ha en långsiktig strategi och inriktning kopplat till såväl konkurrenskraft samt resiliens. Varje pusselbit bidrar ytterst till Europas sammanhållning.

För att dessa ambitioner ska realiseras fullt ut betonar kommunen vikten av:

- flexibilitet i utformningen av accelerationsområden
- respekt för kommunalt ansvar och lokala förutsättningar
- realistiska och förutsägbara regelverk för både upphandling och investeringar
- samt nära samspel mellan EU-nivå, nationell nivå och kommunal nivå i genomförandet

Skellefteå kommun ser fram emot fortsatt dialog i den fortsatta beredningen av förslaget.